

АНАЛІТИЧНИЙ ЦЕНТР СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ
ХАРКІВСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ

**ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ
XXI СТОЛІТТЯ:
МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 29 травня 2026 р.)

Харків
«Право»
2026

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
№ 466 від 23 квітня 2026 р.*

Редакційна колегія:

Герасіна Л. М., докторка соціологічних наук, професорка (голова);
Панфілов О. Ю., доктор філософських наук, професор;
Прудников В. А., кандидат юридичних наук, доцент;
Чернишова Т. О., кандидатка філологічних наук, доцентка;
Шевченко Л. С., докторка економічних наук, професорка

Г54 **Глобальні виклики ХХІ століття: міждисциплінарні перспективи** : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Харків, 29 трав. 2026 р.) / [редкол.: Герасіна Л. М. (голова), Панфілов О. Ю., Прудников В. А. та ін.] ; Аналіт. центр сучас. гуманітаристики ; Харків. асоц. політологів. – Харків : Право, 2026. – 190 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/9786178848705>.

ISBN 978-617-8848-70-5

Матеріали конференції містять доповіді, у яких висвітлено результати сучасних теоретичних і прикладних досліджень глобальних проблем ХХІ століття. Авторами проаналізований вплив цифровізації, кліматичних змін, геополітичних зрушень і безпекових загроз на розвиток окремих держав і світової спільноти загалом. Крізь призму міждисциплінарного аналізу запропоновано шляхи подолання кризових явищ та модернізації суспільних інститутів, зокрема в контексті євроінтеграційних прагнень України.

Видання адресоване представникам академічної спільноти, практикам та експертам різних галузей знань.

УДК 001+004+14+159.9+30+316+32+34+35+37+65+81

Відповідальність за достовірність наданих матеріалів несуть автори.

© ГО «Аналітичний центр сучасної гуманітаристики», 2026

© Харківська асоціація політологів, 2026

© ТОВ «Видавничий дім «Право», 2026

Маркіна С. С.,
студентка 2 курсу Навчально-наукового
інституту міжнародних відносин,
Харківський національний економічний
університет імені С. Кузнеця

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ США В ЄВРАЗІЇ: СТРИМУВАННЯ КОНКУРЕНТІВ ТА ПІДТРИМКА РЕГІОНАЛЬНОГО БАЛАНСУ СИЛ

Сьогодні США є єдиною світовою наддержавою, що має неперевершений вплив на розвиток міжнародних економічних, політичних та соціальних відносин. Із часів Американської війни за незалежність і до сьогодні країна відіграє важливу геополітичну роль, але крім цього є центром Західної сили, просуваючи свої інтереси далеко за межі американського континенту та прибережних країн-островів.

США визначає весь світ своїм геополітичним інтересом, від Гренландії до Мадагаскару та від Росії до Канади, але головний геостратегічний інтерес США давно відомий – Євразія. У світі не існує більшого материка за Євразією, так само як і більшого за площею родовищ корисних копалин та культурного різноманіття. Євразія, від Атлантичного узбережжя Європи до Тихоокеанських рубежів Азії, є зоною першочергових американських інтересів.

Сьогодні Євразія фактично розділена між трьома центрами сили: США, РФ та КНР – усі вони прагнуть досягти абсолютної гегемонії та стати остаточною лідером не тільки в регіоні, але й у світі. Якщо особливе бажання розширення впливу євразійських гігантів на материк є більш-менш зрозумілим, то щодо геополітичних інтересів США відповідь на питання має трохи більш складний характер. Оскільки КНР та РФ розташовані в Євразії, їх прагнення встановити гегемонію та євразійське панування не викликає жодних питань. США не є державою, розміщеною на материк, але фактично їх присутність розосереджена як в Європі, так і в Азії.

Із розвитком сучасних технологій та створенням нових центрів сили, зокрема Китаю, Росії та Японії, США гегемонія США перебуває в досить хиткому положенні. Сьогодні Китайська Народна Республіка становить серйозну конкуренцію американській економіці. Технологічні досягнення РФ у питанні військової атрибутики, кількісний склад ядерної та військової

зброї змушує Сполучені Штати замислюватися про власну безпеку все більше. Особливу увагу США приділяє загрозі, яка пов'язана зі стратегічним об'єднанням Росії та КНР, що рухаються до статусу наддержав [2]. Тобто тут визначається певний інтерес США щодо стримування двох полюсів від об'єднання, що створило би певну регіональну та світову гегемонію, оскільки збройний склад РФ та економічний бум КНР у симбіозі створили б гіганта, який би став серйозною небезпекою для Сполучених Штатів Америки.

Рис. 1. Географічний розподіл та функціональна класифікація цілей фінансування американських програм зовнішньої допомоги [1].

Військово-технологічний прогрес Росії створює одну з головних загроз світового господарства США. Поява в Росії перших у світі зразків новітньої стратегічної гіперзвукової зброї, підводних безпілотних апаратів, крилатих ракет з ядерним двигуном змусила Вашингтон вийти з договорів, що зв'язували американських стратегів. Причиною таких дій було прагнення оточити РФ позиційними районами протиракетної оборони (ПРО), разом із концепцією миттєвого знезброювального удару. Але жодна з цих ідей не зазнала успіху, а Москва тільки вирвалася на кілька кроків уперед. У результаті США, у звичній для себе манері, вирішили розмістити стратегічну зброю на території європейських «союзників» і, вийшовши з Договору про ліквідацію ракет середньої та малої дальності (ДРСМД), перетворити Європейський Союз на живий щит. Ці кроки змусили Кремль замислитися про винесення своєї зброї на зони периферії, не створюючи сприятливих умов для американської військової присутності в Європі [3].

США як поки все ще головний центр сили у світі намагаються зберегти та посилити свій вплив у важливих для них регіонах та країнах, особливо тих, що є об'єктами домагань з боку Російської Федерації. Насамперед, це стосується Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, Азіатсько-

Тихоокеанського регіону та Південно-Східної Азії, Близького та Середнього Сходу, Латинської Америки та Карибського басейну, а також пострадянського простору [4].

Європа є для США стратегічним пріоритетом в Євразії, оскільки саме цей регіон дозволяє США утримувати домінування Росії над континентом та зберігати трансатлантичну єдність через НАТО. США та ЄС є важливими економічними та політичними партнерами, але водночас американці не прагнуть створити стратегічну автономію Європи, адже це послабило б американський вплив. Саме тому США намагаються просувати свої геополітичні інтереси через європейські країни, створюючи вигляд «доброго сусіда», посилюючи свій вплив на території Європи.

Не менш важливим геополітичним регіоном зацікавленості США в Євразії є Центральна Азія, яка у біполярному світі часів холодної війни не розглядалася в якості активного гравця світової шахівниці. Нині держави Центральної Азії приваблюють не тільки вигідним географічним розташуванням, а й значним енергетичним та сировинним потенціалом. І на тлі нових політичних блоків (США та ЄС проти КНР та РФ) значна увага зосередилася на їхньому транзитному та військово-стратегічному потенціалі, здатному вплинути на глобальну безпеку. Центральна Азія має сприяти послідовній геополітичній та економічній інтеграції великих і відносно ізольованих територій Євразійського континенту. Зазначимо, що до 2020 р. Центральна Азія не входила до пріоритетів США, але зараз ми будемо бачити економічне всесвітнє протистояння між США та Китаєм, тому пріоритети США поступово змінюються. Питання тільки: скільки грошей ці два актори будуть витратити у Центральній Азії? [5, с. 53].

Фактично країни регіону, а це Казахстан, Киргизстан, Таджикистан, Туркменістан та Узбекистан, розташовані в центрі євразійського континентального простору, є сполучною ланкою між декількома стрімко зростаючими економіками, такими як Китай, ЄС, Індія, Росія, Японія.

Територіальне розташування країн Центральної Азії передбачає тісні взаємини з її сусідами, що не задовольняє інтереси США, оскільки ці сусіди – головні суб'єкти геополітичного американського суперництва.

Проблематика загрози поширення тероризму, релігійного екстремізму, наркотрафіку й неконтрольованої міграції з території Афганістану є також важливим фактором американської та загальної зацікавленості в центральноміазійському регіоні. У цьому питанні основні політичні гравці в регіоні

(Росія, Китай, США та ЄС) розглядають ЦА як «буферну зону», що має мінімізувати ймовірні загрози. Відповідно, виникає прагнення великих держав посилити оборонний сектор в регіоні й зміцнити у такий спосіб власну присутність.

Питання обмеження розповсюдження тероризму – наступна стратегічна ціль США, яких вони намагаються досягти в Євразії. Регіон Близького Сходу є ключовим напрямком американської зовнішньої діяльності, пов'язаної із наглядом та стримуванням міжнародного тероризму. Саме на території Південно-Західної Азії розташовані одні з найбільших екстремістських угруповань, які неодноразово створювали загрози світовій безпеці. США дуже ретельно ставляться до усунення міжнародного тероризму та недопущення трагедії, що відбулась 11 вересня 2001 року.

Окрім цього варто не забувати, що Близький Схід та Південна Азія – це розарій ядерних країн: Індія, Пакистан та Іран. Це створює додаткову небезпеку та виклик Сполученим Штатам Америки, а нещодавні події в Ірані тільки підтверджують рішучість США не давати жодній країні «вирватись вперед».

Головним чином США прагне створити арабський аналог НАТО задля забезпечення підтримки «дружніх» країн в регіоні з метою створення коаліції на противагу Ісламській державі Іраку й Леванту (ІДІЛ) – терористичного угруповання, що утворилася із залишків Аль-Каїди в Іраку. Створення альянсу на кшталт НАТО дозволить США нівелювати рух ІДІЛ та зростаючий іранський вплив в регіоні, а також зміцнити співробітництво між США та країнами Перської затоки, особливо Саудівською Аравією [6].

Підсумовуючи, помітним стає, що США виявляють значний інтерес до країн та держав євразійського материка. Загалом американська зацікавленість характеризується її ідеологічними прагненнями. Після холодної війни США отримали статус першої і єдиної наддержави світу, тому вони намагаються усіма можливими способами не допустити створення рівного їм по силах противника. Сьогодні військова, економічна та соціальна присутність США є в кожній країні кожної частини світу, що визначає глобальний характер американських інтересів. Безпосередньо Євразія є ключем, «серцем» американських геополітичних поглядів та вподобань. Кожен з регіонів Євразії має певний особливий інтерес США: у Європі – економічна співпраця, демократичні цінності, створення «дружнього» кола; в ЦА – противага РФ та КНР, нерозповсюдження тероризму, ресурсна зацікавленість; на Близькому

Сході – обмеження та покарання терористичних та екстремістських угруповань, ядерне питання, нафтові запаси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Government Foreign Assistance Resource, 2026. *Foreign Assistance*. US URL: <https://foreignassistance.gov/> (accessed date: 20.05.2026).
2. Сенченко М. Велика гра: протистояння Росії та США. *Вісник Книжкової палати*. 2022. № 1. С. 4–5. DOI: 10.36273/2076–9555.2022.1(306).3–7.
3. Бут С. А. Чинник США в російсько-китайських відносинах. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 123(1). С. 74–86. URL: <https://apir.iir.edu.ua/index.php/apmv/article/view/2860> (дата звернення: 20.05.2026).
4. Глобалізація оборонної політики США в XXI столітті. *Інститут всевітньої історії НАН України*. 2021. URL: <https://ivinas.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2026).
5. Коротков Д. С. Центральна Азія: геополітична боротьба за вплив у просторі Хартленду. *Україна і світ: теоретичні та практичні аспекти діяльності у сфері міжнародних відносин*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17–18 трав. 2023 р. Київ: Вид. центр КНУКіМ, 2023. С. 52–56.
6. Каспрук В. Створення арабського відповідника НАТО. Які плани має Єгипет? *Главком*. 16.03.2026. URL: <https://glavcom.ua/columns/kaspruk/stvorennja-arabskoho-vidpovidnika-nato-jaki-plani-maje-jehipet-1108264.html> (дата звернення: 20.05.2026).

Науковий керівник: кандидат політичних наук, доцент *Д. С. Коротков*

Маслова О. П.,
здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня, 3 курс,
спеціальність 291, ННІ міжнародних
відносин,
Харківський національний економічний
університет ім. С. Кузнеця

УЧАСТЬ ФРН У СТАНОВЛЕННІ ТА РОЗБУДОВІ ІНСТИТУЦІЙНОЇ АРХІТЕКТУРИ ЄВРОПИ

На сучасному етапі Німеччина має винятковий статус центрального елемента архітектури сучасної Європи та є її головною економічною рушій-

Герасіна Л. М.	
Модерні конфлікти в пулі глобальних турбуленцій і локальних криз	94
Істоміна К. Р.	
«Доктрина Монро» як ідеологічна основа переходу США до політики широкої експансії	98
Ковтун Д. Д.	
Форми та механізми публічної дипломатії у процесах регіональної інтеграції.....	102
Колесніченко Є. М.	
Гендерний аспект дипломатичного протоколу та міжкультурної комунікації в країнах Близького Сходу	105
Коротков Д. С.	
Імідж держави як елемент реалізації «м'якої сили» у міжнародних відносинах.	109
Куракін Д. О.	
Політико-дипломатичний вимір співпраці ЄС і США.	113
Маркіна С. С.	
Стратегічні пріоритети США в Євразії: стримування конкурентів та підтримка регіонального балансу сил.	118
Маслова О. П.	
Участь ФРН у становленні та розбудові інституційної архітектури Європи.....	122
Ноженко А.	
Свобода преси в умовах збройного конфлікту: міжнародний досвід та виклики для України.....	126
Павлишин П. Л.	
Цифрова дипломатія як механізм міжнародної комунікації	131
Панфілов О. Ю.	
Геополітика США у Карибському регіоні: виклики для Європи	134
Погрібна В. Л.,	
Вимушена еміграція українців під час війни: втрачений рай чи стартовий майданчик?.	137
Тараненко М. І.	
Ізраїльсько-палестинський конфлікт: міжнародно- політичний вимір.....	140

Требін М. П.

Африканський континент: контури нової системи безпеки..... 144

Хорошилова Д. С.

Рух «Талібан» як фактор внутрішньої та міжнародної
нестабільності Афганістану. 181

Наукове видання

ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ XXI СТОЛІТТЯ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
(м. Харків, 29 травня 2026 р.)

Редактор *Т. О. Чернишова*

Підписано до друку 29.05.2026. Формат 60×84/16.
Ум. друк. арк. 11. Обл.-вид. арк. 11. Тираж 100 пр. Зам. № 691

ТОВ «Видавничий дім «Право»,
вул. Харківських Дивізій, 11/2, м. Харків, Україна
Для кореспонденції: а/с 822, м. Харків, 61023, Україна
Тел.: (050) 409-08-69, (067) 574-81-20
Вебсайт: <https://pravo-izdat.com.ua>
E-mail для замовників послуг: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для покупців: sales@pravo-izdat.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8024 від 05.12.2023

Виготовлено ТОВ «Промарт Плюс»,
вул. Весніна, 12, м. Харків, 61023, Україна
тел. (097) 445-07-79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 8388 від 16.07.2025